

# Wie heeft in Nederland de werkelijke macht?

Gepubliceerd: maandag, 27 april 2026 09:36



rechtsstaat, de quango-Nederland profileert zich graag als een compacte, efficiënte

We noemen ze Quangos (*Quasi-Autonomous Non-Governmental Organizations*). In Nederland kennen we ze als ZBO's (Zelfstandige Bestuursorganen) of verzelfstandigde agentschappen.

Nederland profileert zich graag als een compacte, efficiënte rechtsstaat. Maar wie onder de motorkap kijkt, ziet een ander beeld: een van de meest verfijnde quango-systemen van Europa. [Een schaduwmacht](#) die niet in de plenaire zaal van de Tweede Kamer zetelt, maar in de bestuurskamers van honderden zelfstandige organen.

Wie denkt dat Nederland een *minimal state* (weinig overheidsbemoeienis) is, kijkt naar de verkeerde plek. De echte macht in Nederland zit niet in Den Haag; die zit in de duizenden besluiten, richtlijnen en interventies van organisaties die formeel op afstand staan.

We noemen ze Quangos (*Quasi-Autonomous Non-Governmental Organizations*). In Nederland kennen we ze als ZBO's (Zelfstandige Bestuursorganen) of verzelfstandigde agentschappen.

Hoewel ze minder zichtbaar zijn dan hun Britse tegenhangers, zijn ze in Nederland dieper verankerd. Waar de politiek over de grote lijnen debatteert, bepalen organisaties als de **Autoriteit Consument & Markt (ACM)**, de **AFM** en de **Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)** hoe hele sectoren in de praktijk functioneren.

Het democratische probleem van de quango-staat zit in de concentratie van macht. Formeel zijn deze organen "onafhankelijk", maar in de praktijk verenigen ze drie machten die in een gezonde rechtsstaat gescheiden horen te zijn:

1. **Wetgevend:** Ze stellen eigen richtlijnen op en interpreteren vage wettelijke kaders.
2. **Uitvoerend:** Ze voeren beleid uit en beheren miljarden aan publiek geld.
3. **Quasi-rechterlijk:** Ze delen boetes uit en handhaven sancties.

# Wie heeft in Nederland de werkelijke macht?

Gepubliceerd: maandag, 27 april 2026 09:36

Dit alles gebeurt zonder directe democratische legitimiteit. Wanneer een minister in de Kamer wordt aangesproken op excessen, is het standaardantwoord: *"Ik kan hier niet op ingrijpen, want het is een onafhankelijk orgaan."*

Zo ontstaat er een verantwoordelijkheidsvacuüm.

De Toeslagenaffaire was geen incident of een eenmalige fout van een paar ambtenaren. Het was een systeemtest die precies liet zien wat er gebeurt in een quango-architectuur. Het is een wereld waar processen belangrijker zijn dan mensen, en waar anonimiteit de overhand heeft boven aansprakelijkheid.

Naast de bekende uitvoerders zoals het **UWV** en de **SVB**, bevindt zich nog een tweede laag: de semipublieke fondsen. Instellingen zoals de **Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)** sturen enorme kapitaalstromen en beïnvloeden markten, terwijl de uiteindelijke risico's impliciet bij de belastingbetaler liggen.

De controle hierop? Die is vaak zoek in een woud van technische rapportages en bestuursverslagen.

Het resultaat van dit model is geen kleine staat, maar een **verspreide staat**. Macht is niet meer tastbaar of aanwijsbaar; het is gefragmenteerd over honderden loketten, stichtingen en autoriteiten.

Dit systeem is bijna onmogelijk aan te vallen. Omdat niemand individueel verantwoordelijk is voor het geheel, kan niemand ter verantwoording worden geroepen voor de uitkomst. Het is een bureaucratische variant van de *Road to Serfdom*: een sluipende dominantie van de proces-staat over de democratische wil.

De Nederlandse quango-staat is niet luid of agressief, maar wel structureel dominant. Als we de democratie willen herstellen, moeten we de macht terughalen naar de plekken waar we wél invloed op hebben.

Zolang de echte besluiten vallen in de schaduw van de onafhankelijkheid, blijft de burger slechts toeschouwer van zijn eigen bestuur.

De Lijst: Wie bestuurt Nederland echt?

*Een greep uit het uitgebreide netwerk van organisaties die de dienst uitmaken buiten direct politiek bereik:*

# Wie heeft in Nederland de werkelijke macht?

Gepubliceerd: maandag, 27 april 2026 09:36

- **De Reuzen:** UWV, SVB, Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA).
- **De Toezichhouders:** AFM, ACM, Autoriteit Persoonsgegevens, Kansspelautoriteit.
- **De Marktmeesters:** Nederlandse Zorgautoriteit, Zorginstituut Nederland.
- **De Loketten:** CAK, Kadaster, CBR, Kamer van Koophandel.
- **De Financiële Schaduw:** DNB, Waarborgfonds Sociale Woningbouw, Stichting Pensioenregister.
- **De Handhavers:** NVWA, Commissariaat voor de Media, Autoriteit Nucleaire Veiligheid.